

3

30 / 1982

***Slovenský
národopis***

Na obálke: 1. strana: Václav Kautman, Ryby a vtáky. Orech, javor, červený smrek, marhuľa. Zhotovené okolo roku 1970.

4. strana: Václav Kautman, Ryba. Javor 35 cm. Zhotovené asi v r. 1972.

K článku Jarmily Paličkovej-Pátkovej „Podiel výtvarnej osobnosti na včleňovaní ľudovej výroby do súčasnej kultúry. K nedožitým šesťdesiatinám Václava Kautmana.“

Foto Pavel Janek

Toto číslo je ilustrované výberom z tvorby V. Kautmana.

Koncovky: Zvieratká. Pálený a kartáčovaný červený smrek.

Návrhy na pamiatkové predmety pre zoologickú záhradu.

1962. Foto Pavel Janek

HLAVNÁ REDAKTORKA

Božena Filová

VÝKONNÁ REDAKTORKA

Viera Gašparíková

REDAKČNÁ RADA

Ján Botík, Soňa Burlasová, Václav Frolec, Emília Horváthová, Soňa Kovačevičová, Igor Krištek, Milan Leščák, Ján Michálek, Ján Mjartan, Štefan Mruškovič, Viera Nosáľová, Adam Pranda, Antonín Robek

V prezentovanom čísle Slovenského národopisu sú online sprístupnené iba publikácie pracovníkov Ústavu etnológie SAV (v obsahu farebne odlišené).

Ostatné práce, na ktoré ÚEt SAV nemá licenčné zmluvy, sú vynechané.

Slovenský národopis je evidovaný v nasledujúcich databázach

www.ebsco.com
www.cejsh.icm.edu.pl
www.ceeol.de
www.mla.org
www.ulrichsweb.com
www.willingspress.com

Impaktovaná databáza European Science Foundation (ESF)
European Reference Index for the Humanities (ERIH): www.esf.org

OBSAH

VČLEŇOVANIE PROGRESÍVNYCH
TRADÍCIÍ LUDOVEJ KULTÚRY DO
SYSTÉMU SOCIALISTICKEJ KUL-
TÚRY A ŽIVOTA PRACUJÚCICH

- P r a n d a, Adam:** Hodnotové orientácie vidieckeho obyvateľstva na Slovensku v súčasnosti a faktory formovania progresívnych lokálnych a regionálnych tradícií 407
- D r o p p o v á, Lubica:** Tradície kultúry a spôsobu života robotníkov na Slovensku a ich miesto v súčasnej socialistickej spoločnosti 421
- F e g l o v á, Viera:** Obyčajová tradícia a súčasné formy sviatkovania 429
- K o v a č e v i č o v á, Soňa:** Význam výsledkov Etnografického atlasu Slovenska pre poznávanie súčasných procesov ľudovej kultúry 439
- F o j t í k, Karel:** K východiskám a badateľským cieľom etnografického výzkumu dľníckej kultúry a bytu 448
- B o t í k, Ján:** Súčasné formy obydľia v dedinskom prostredí 457
- P a l i č k o v á, Jarmila:** Ľudová výroba v súčasnej kultúre 465
- D r á b i k o v á, Ema:** Záhradkárstvo ako súčasná záujmová forma tradícií poľnohospodárskeho zamestnania ľudu 473
- F a l ť a n, Lubomír:** Úvahy o sociálnopriestorových aspektoch kultúrnej aktivity na dedine 479
- L u t h e r, Daniel:** Vývin tradičných kalendárnych obyčajov a konštituovanie súčasných foriem rodinných a spoločenských sviatkov 487
- P a l i č k o v á, Jarmila:** Podiel výtvarnej osobnosti na včleňovaní ľudovej výroby do súčasnej kultúry. K nedožitým šesťdesiatinám Václava Kautmana 493

ROZHLADY

- Konferencia „Tradícia a súčasnosť“ (Ema Drábiková) 507
- Seminár „Socializace vesnice a proměny lidové kultury v Jihomoravském kraji“ (Juraj Podoba) 510

RECENZIE A REFERÁTY

- S. I. Hryca: Melos ukrajinskej narodnej epiky (Soňa Burlasová) 513
- Š. Lami: Slovenské ľudové balady v Maďarsku (Soňa Burlasová) 514
- Národopis Slovákov v Maďarsku (Ján Botík) 516
- B. Beneš: Úvod do folkloristiky (Hana Hlôšková) 517
- Etnografie národního obrození I—V. (Zuzana Štefániková) 519
- I. Tálasi: Néprajzi tanulmányok, irások I. (Soňa Švecová) 523
- Traditionelle Transportmethoden in Ostmitteleuropa (Ján Podolák) 525
- I. Vanat: Narjisy novitnoji istoriji ukrajinciv Schidnoji Slovaččjny (Mikuláš Mušíňka) 526
- Čadca a okolie (Marta Sigmundová) 527
- Ostrovtipné príbehy a veľiké cigánstva a žarty (Gabriela Lunterová) 528
- Slovenské ľudové hádanky (Zora Vanovičová) 529
- Kokare E. Ja.: Internacionaľnoje i nacionalnoje v latyšskich poslovicach i pogovorkach (Zuzana Profantová) 531
- Rudolf Drössler: Když hvězdy byly ještě bohy (Zuzana Profantová) 533
- Farley Mowat: Nehajte vlka (Peter Salner) 534
- Revoluční proměny jihomoravského venkova (Miroslava Krupková) 535

ВКЛЮЧЕНИЕ ПРОГРЕССИВНЫХ ТРАДИЦИЙ НАРОДНОЙ КУЛЬТУРЫ В СИСТЕМУ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И В БЫТ ТРУДЯЩИХСЯ

Пранда, Адам: Ценностные ориентации сельского населения в Словакии и факторы формирования прогрессивных локальных и региональных традиций	407
Дроппова, Любица: Традиции культуры и быта рабочих в Словакии и их место в современном социалистическом обществе	421
Феглова, Вера: Обычная традиция и современные формы празднования	429
Ковачевичова, Соња: Значение результатов Этнографического атласа Словакии для познания современных процессов народной культуры	439
Фойтик, Карел: Об исходных положениях и целях этнографического исследования культуры и быта рабочего класса	448
Ботик, Ян: Современные формы жилища в деревенской среде	457
Паличкова, Ярмила: Народное производство в современной культуре	465
Драбикова, Эма: Садоводство — современная любительская форма сельскохозяйственных традиций народа	473
Фалтян, Любомир: Размышления о социально-пространственных аспектах культурной работы в деревне	479
Лутер, Даниел: Развитие традиционных календарных обычаев и конституирование современных форм семейных и общественных праздников	487
Паличкова, Ярмила: Вклад личности художника во включение народного производства в современную культуру. К не дожитому 60-летию Вацлава Каутмана	493

ОБЗОРЫ

Конференция „Традиция и современность“ (Эма Драбикова)	507
Семинар „Социализация деревни и перемены народной культуры в Южно-Моравской области“ (Юрай Подоба)	510

РЕЦЕНЗИИ И РЕФЕРАТЫ

INHALT

DIE EINGLIEDERUNG DER PROGRESSIVEN TRADITIONEN DER VOLKSKULTUR INS SYSTEM DER

P r a n d a, Adam: Die Werteorientierungen der Landbevölkerung in der Slowakei und die Faktoren der Formung der progressiver lokaler und regionaler Traditionen	407
D r o p p o v á, Lubica: Die Traditionen der Kultur und Lebensweise der Arbeiter in der Slowakei und ihre Stelle in der gegenwärtigen sozialistischen Gesellschaft	421
F e g l o v á, Viera: Brauchtumstradition und gegenwärtige Formen der Einhaltung der Feiertage	429
K o v a č e v i č o v á, Soňa: Die Bedeutung der Ergebnisse des Ethnographischen Atlases der Slowakei für die Erkenntnis der gegenwärtigen Prozesse der Volkskultur	439
F o j t í k, Karel: Zu den Ausgangspositionen und Forschungszielsetzungen der ethnographischen Forschung der Arbeiterkultur und -lebensweise	448
B o t í k, Ján: Die heutigen Formen der Behausung im Dorf	457
P a l i č k o v á, Jarmila: Die Volkstümliche Warenproduktion in der gegenwärtigen Kultur	465
D r á b i k o v á, Ema: Die Schrebergärtnerei — eine gegenwärtige Interessenform landwirtschaftlichen Traditionen des Volkes	473
F a l t a n, Lubomír: Reflexionen über sozial-räumliche Aspekte der Kulturaktivität im Dorf	479
L u t h e r, Daniel: Entwicklung der traditionellen Kalenderbräuche und die Konstituierung der gegenwärtigen Formen der Familien- und gesellschaftlichen Feste	487
P a l i č k o v á, Jarmila: Anteil der bildnerischen Persönlichkeit an der Eingliederung der Volksproduktion in die gegenwärtige Kultur. Zum nicht erlebten 60. Geburtstag von Václav Kautman	493

RUNDSCHAU

Konferenz „Tradition und Gegenwart“ (Ema Drábiková)	507
Seminar „Sozialisierung des Dorfes und Veränderungen der Volkskultur in dem Südmährischen Bezirk“ (Juraj Podoba)	510

BÜCHERBESPRECHUNGEN UND RE-
FERATE

CONTENT

THE INCORPORATION OF PROGRESSIVE FOLK CULTURE TRADITIONS INTO THE SYSTEM OF SOCIALIST CULTURE AND INTO THE LIFE OF WORKERS

P r a n d a, Adam: Value Orientations of the Country People and Forming Factors of the Progressive Local and Regional Traditions	407
D r o p p o v á, Lubica: Traditions of Culture and Way of Life of Workers in Slovakia and their Place in the Contemporary Socialist Society . . .	421
F e g l o v á, Viera: Custom's Tradition and Contemporary Forms of Celebrations	429
K o v a č e v i č o v á, Soňa: Importance of the Results of the Slovak Ethnographic Maps for Recognition of the Contemporary Processes in the Folk Culture	439
F o j t í k, Karel: About Solutions and Research Aims of the Ethnographic Study Concerning Workers' Culture and Way of Life	448
B o t í k, Ján: Contemporary Forms of Dwelling in the Country	457

P a l i č k o v á, Jarmila: The Folk Production in the Present Culture . . .	465
D r á b i k o v á, Ema: Gardening as a Form of Hobby and it's Influence on the Agricultural Traditions	473
F a l t a n, Lubomír: Ideas of Social and Spacious Aspects of the Cultural Activity in the Country	479
L u t h e r, Daniel: Traditional Calendar Customs' Development and Constitutioning of the Contemporary Forms in the Family and Common Holiday	487
P a l i č k o v á, Jarmila: The Part of Creative Personality on Embodying of the Folk Produktion into the Contemporary Culture. The Life and Work of Václav Kautman	493

COMMENTARY

Conference „Tradition and Presence“ (Ema Drábiková)	507
Discussion „Socialisation of Village and Changes in Folk Culture in the District of South Moravia“ (Juraj Podoba)	510

BOOKREVIEWS AND REPORTS

**PODIEL VÝTVARNEJ OSOBNOSTI NA VČLEŇOVANÍ
ĽUDOVEJ VÝROBY DO SÚČASNEJ KULTÚRY.
K NEDOŽITÝM ŠESŤDESIATINÁM VÁCLAVA KAUTMANA
(25. 9. 1922 — 24. 9. 1981)**

JARMILA PALIČKOVÁ-PÁTKOVÁ

Národopisný ústav SAV, Bratislava

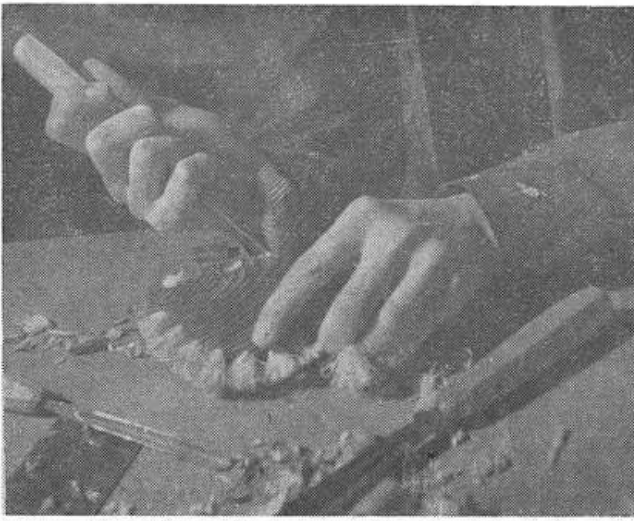
V roku 1982 by sa bol dožil svojej šesťdesiatky sochár, priemyslový výtvarník, pedagóg a dlhoročný pracovník Ústredia ľudovej umeleckej výroby Václav Kautman. Napriek tomu, že všetci, ktorí umelca poznali, vedeli už dávnejšie o jeho ťažkej chorobe, nik si nechcel pripustiť myšlienku, že hodnotenie práce V. Kautmana pri jeho šesťdesiatke bude súčasne i nekrológom. A práve v súvislosti s touto krutou skutočnosťou si bolestne uvedomujeme, ako zásadne bolo dielo tohto umelca spojené s výraznou etapou závažnej zložky našej kultúry a aké v nej zanechalo trvalé stopy, ako citelne a v koľkých oblastiach nášho súčasného života nám bude mnohostranné pôsobenie Václava Kautmana chýbať.

Veľká a podstatná časť života a tvorby V. Kautmana bola totiž bezprostredne spojená s ľudovou výrobou a jej včleňovaním do kultúrneho organizmu súčasnej spoločnosti, tak ako sa ona uskutočňovala najmä prostredníctvom Ústredia ľudovej umeleckej výroby.

Do bratislavského Ústredia prichádza Václav Kautman hneď po skončení pražských vysokoškolských štúdií v roku 1950 ako výtvarník pre oblasť výroby z dreva. Pôvodné Ústredie ľudovej umeleckej výroby, ktoré vzniklo v roku 1945¹, muselo v prvých rokoch svojho

jestvovania denne riešiť celý rad praktických otázok súvisiacich s poznávaním a evidenciou ešte živej ľudovej výroby, jej samozásobiteľských, domáckych, remeselných i manufaktúrnych foriem, rôznej organizácie, materiálnych podmienok i výtvarných kvalít. Každodenná prax prinášala takmer neprestajne nové problémy, vyplývajúce často z protirečivostí stretania tradičnej výroby s narastajúcimi potrebami priemyselňovanej a urbanizujúcej sa krajiny. Pod vedením vynikajúcich a skúsených odborníkov s rozsiahlou šírkou teoretických vedomostí a s vyspelou estetickou kultúrou a výtvarným cítením začína sa v Ústredí začiatkom päťdesiatych rokov formovať výrazná skupina pracovníkov, ktorá do značnej miery na dlhé roky určuje výtvarný profil jeho základných výrobných odvetví a formuluje aj hlavné zásady práce. Tieto pre oblasť ľudovej výroby, jej usmerňovania a uplatňovania v súčasnom živote platia dodnes.

Boli to azda práve nástojčivé a aktuálne problémy, ktoré v päťdesiatych rokoch umožnili vtedajším pracovníkom Ústredia rásť, neobyčajne rýchlo vyzrievať na vyhranené a výrazné osobnosti a trvale zasahovať do rôznych oblastí nášho kultúrneho, vedeckého a umeleckého života. Systematické a komplex-

Zhotovovanie stolového smetáčika. Brno 1943. Autor fotografie neznámy, z archívu V. Kautmana

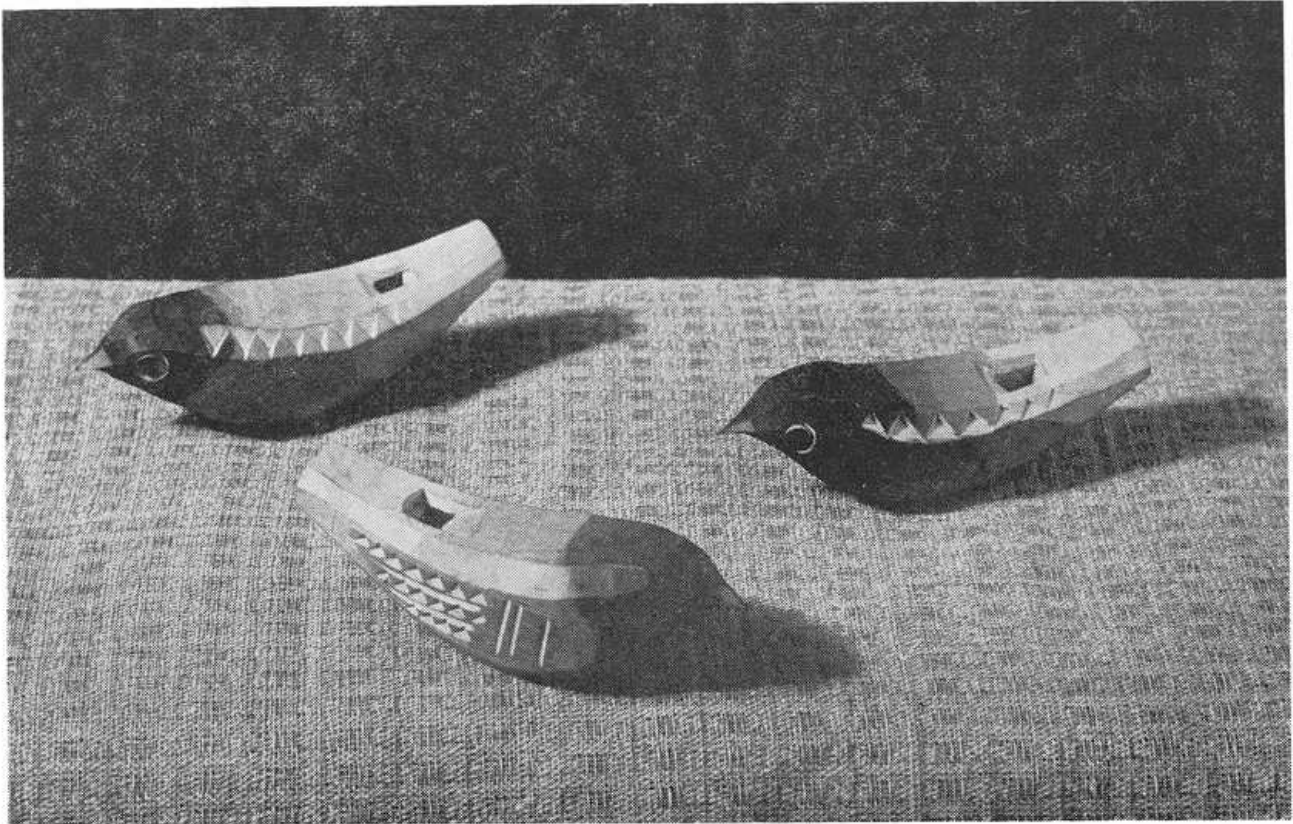
né prieskumy umožňujú dôverne poznávať celé teritórium Slovenska a jeho jednotlivé regióny podľa druhov ľudovej výroby; hĺbkové tematické výskumy rôznych výrobných odvetví pomáhajú odhaľovať zákonitosti ľudovej tvorby, ktoré v mnohých smeroch možno aplikovať i na potreby modernej úžitkovej tvorby. Organizovaná a usmerňovaná ľudová výroba sa v tom čase výraznou mierou začína podieľať na formovaní životného prostredia, na odevnej a bytovej kultúre. Praktickými skúsenosťami pri vyhľadávaní, usmerňovaní a organizovaní ľudovej výroby poučení výtvarníci teda určujú svojim pôsobením i konkrétnymi dielami smerovania nášho úžitkového i voľného umenia.

S odstupom času je nám dnes veľmi jasne zrejmá a mnohými poznatkami overená skutočnosť, ktorú o tomto období rozvoja Ústredia ľudovej a umeleckej výroby konštatovali niektorí autori už dávnejšie.² Boli to skutočne roky vrcholného obdobia tejto inštitúcie. Ústredie malo vlastnú, praxou overenú pracovnú logiku, jasne vyhranené úlohy a ciele. Vtedajšie vedenie na čele s Emou Markovou si na realizáciu týchto úloh a cieľov uvážlivo vyberalo svojich pracovníkov a poverovalo ich tými najzodpovednejšími koncepčnými úlohami.

Václav Kautman prišiel do Ústredia ľudovej a umeleckej výroby na základe odporúčania profesora Jozefa Vydra, pedagóga a organizátora, vynikajúceho teoretika úžitkovej tvorby a priemyslového výtvarníctva, ktorý ako riaditeľ Školy umeleckých remesiel v Brne v čase Kautmanových štúdií do značnej miery ovplyvnil jeho prvé kroky v umeleckej tvorbe. Jozef Vydra poznal šírku a hodnoty slovenskej ľudovej kultúry zo svojho medzivojnového pôsobenia na Slovensku, vedel odhadnúť možnosti jej ďalšieho rozvoja a na základe príkladov škandinávskych krajín a Švajčiarska si uvedomoval, aký významný podiel má ľudová kultúra a ľudové umenie pri formovaní moderného národného umenia. Jozef Vydra zároveň dobre poznal schopnosti a kvality svojho bývalého žiaka, jeho odbornú pripravenosť i osobné povahové vlastnosti.

Z oboch výtvarných škôl — Školy umeleckých remesiel v Brne a z pražskej Umeleckopriemyslovej školy, ako aj Pedagogického inštitútu, si V. Kautman priniesol na Slovensko predovšetkým dokonalú znalosť rezbárskeho a sochárskeho remesla, schopnosť odovzdávať svoje vedomosti druhým, ale i praktické a teoretické poznatky o úžitkovej a monumentálnej tvorbe, o individuálnom i priemyslovom návrhárstve. Talentovaný sochár, skúsený rezbár, človek s hlbokým a mnohostranným vzdelaním a osobnou kultúrou, neobyčajne zručný praktik, prichádza na svoje prvé pôsobisko s mladistvou túžbou po ďalšom poznávaní i s ambíciou všetky poznatky ďalej tvorivo rozvíjať. S neúnavným záujmom a zaujatím sa venuje podrobnému štúdiu tradičných techník a tajomstiev ľudových majstrov, pod povrchom tvarov či ornamentu odhaľuje dovtedy často skryté a neznáme hodnoty ľudových artefaktov, aby ich vzápätí použil a rozvíjal v nových a často prekvapujúcich kontextoch.

Pre rodáka z Brna a odchovanca našich dvoch najväčších veľkomiest mali

Píšťalky — hračky. Mäkké prifarbované drevo. 1944. Autor fotografie neznámy, z archívu V. Kautmana

cesty za slovenským ľudovým umením navyše čaro objavovania nových, dovtedy neznámych miest, nových monumentálnych, dramatických, ale i intímnych podôb krajiny, dovtedy nepoznaných schopností a mravných kvalít vidieckych ľudí.³

Naliehavé potreby poznať, zachrániť a ďalej rozvíjať ľudovú výrobu na Slovensku v nových podmienkach nútili novú inštitúciu riešiť v krátkom čase súčasne otázky výskumu, dokumentácie, výroby, organizácie, spolupráce s výrobcami, úpravy a zdokonaľovania tradičných a navrhovania nových výrobkov, propagácie a výchovy verejnosti, zariaďovania dielní a výstavných siení. Na týchto prácach sa práve pre ich naliehavosť a nevyhnutnosť museli podieľať všetci pracovníci Ústredia, spomedzi ktorých sa V. Kautman prejavil ako jeden z najaktívnejších.

Predovšetkým terénny výskum, poznávanie ľudovej výroby tak ako sa ešte zachovala v pôvodnom prostredí, bolo

povinnosťou nielen pre výskumných, ale aj pre hospodárskych, organizačných a výtvarných pracovníkov. Takéto tímy „úľuvákov“ trávili celé týždne na dedinách a samotách, v dielničkách ľudových remeselníkov, na salašoch. Medzi najneúnavnejších terénnych pracovníkov patrilo nepochybne práve V. Kautman. Keď po rokoch spomínal na tieto svoje cesty, keď si pripomínal vôňu a prírodnú scenériu všetkých 470 salašov, ktoré v tom čase prešiel, nevracia sa iba ku konkrétnym poznatkom či emocionálnym zážitkom a spomienkam. I v čase, keď už nie je pracovníkom ÚĽUV a keď jeho pracovné zameranie má zdanlivo úplne protichodný, možno povedať „akademický“ charakter, označuje terénny výskum za živú školu nenahraditeľných poznatkov o schopnostiach a znalostiach ľudí, impulzov, ktoré dáva krajina a príroda, možností priameho odhaľovania a spoznávania základných zákonitostí tvorby.⁴ Priamy kontakt so slovenským vidiekom, slovenskou

prírodou, osobné rozhovory s ľudovými výrobcami, sledovanie ich práce, vždy opätovne podnecovalo živý záujem umelca a natrvalo poznačilo ako jeho návrhársku, tak aj individuálnu tvorbu.

Vo vzťahu Václava Kautmana k ľudovej výrobe sa prejavil podobný prístup s akým začínal svoje štúdium na Škole umeleckých remesiel v Brne. Od detstva rozvíjaný záujem o prírodu upriamoval umelca pôvodne k štúdiu prírodných vied. Násilné uzavretie všetkých vysokých škôl v českých krajinách počas okupácie prekazilo dávnu túžbu V. Kautmana, no táto jednoznačne predurčila jeho ďalšie odborné zameranie. Václav Kautman si na škole ako bytostne najbližší odbor vyberá rezbárstvo, kde môže využiť a ďalej rozvíjať svoje poznatky o prírode v každodennom kontakte s materiálom najmilším — s drevom. Vedený profesorom Hermanom Kotrbom, vynikajúcim znalcom všetkých vlastností a možností dreva a rezbárskych techník, ako aj vlastný, prírodovedným záujmom motivovaný, racionálny prístup, umožnil nadanému študentovi čoskoro prejsť od kontrétnych a všeobecných poznatkov, od jednotlivostí a vonkajších znakov materiálu a techník k vnútorným súvislostiam, dialektike vzťahov medzi materiálom, nástrojom, technikou, funkciami, k logike tvorby a jej zmyslu. Tak ako rezbár a sochár dokonale poznal, no zároveň aj neprestajne ďalej spoznával základné biologické vlastnosti drevín, ich vonkajšie prejavy a podmienenosti, vnútorné zákonitosti a ich pôsobenie v komplexe ekologického systému, rovnako hlboko a komplexne sa V. Kautman ako výtvarník ÚLUV usiloval poznávať a chápať ľudovú kultúru. Nestačia mu poznatky získané v školách; aby rozšíril svoj prehľad o tradičných technikách spracovania dreva, navštevuje zbierky takmer všetkých našich múzeí,⁵ najmä však v teréne rýchle prechádza od známych výrobkov a techník k technikám a výrobkom menej známym, či podľa dovtedy

bežného hľadiska „nevýtvarným“. Po pri bačovskom riade, v ktorom po prvý raz a najvýraznejšie poznáva procesy a zákonitosti ľudovej tvorby a symbiózu človeka s prostredím, materializovanú vo funkčne i výtvarne dokonalých výrobkoch, poukazuje na maximálnu estetickú pôsobivosť primárnych drevárskych techník akými sú kresanie sekerou, dlabanie, rezanie a štiepanie nožom.⁶ Čoskoro rozširuje pri výskumoch svoj záujem i na ďalšie ľudové technológie súvisiace so životom vo vrchoch a na salaši.⁷

V. Kautman, sám neobyčajne zručný a technicky nadaný, sa v pomerne krátkom čase stáva skutočným znalcom ľudových technológií, ľudovej materiálnej kultúry a umenia. I pre tieto svoje veľmi konkrétne a praktické znalosti, podložené hĺbkou teoretických vedomostí, si čoskoro získal prirodzenú autoritu u ľudových výrobcov i medzi svojimi kolegami. Ku všetkým otázkam ľudovej výroby dokázal zaujať vedomosťami podložené a praxou overené stanoviská, pričom technické a odborné poznatky začleňoval do kontextu kultúrnych a spoločenských potrieb doby. Ako bystrý a vnímavý pozorovateľ sa V. Kautman rýchlo zoznamuje s celým vnútorným organizmom Ústredia a pohotovo slovom, písmom i kresbou glosuje všetky jeho závažnejšie udalosti.

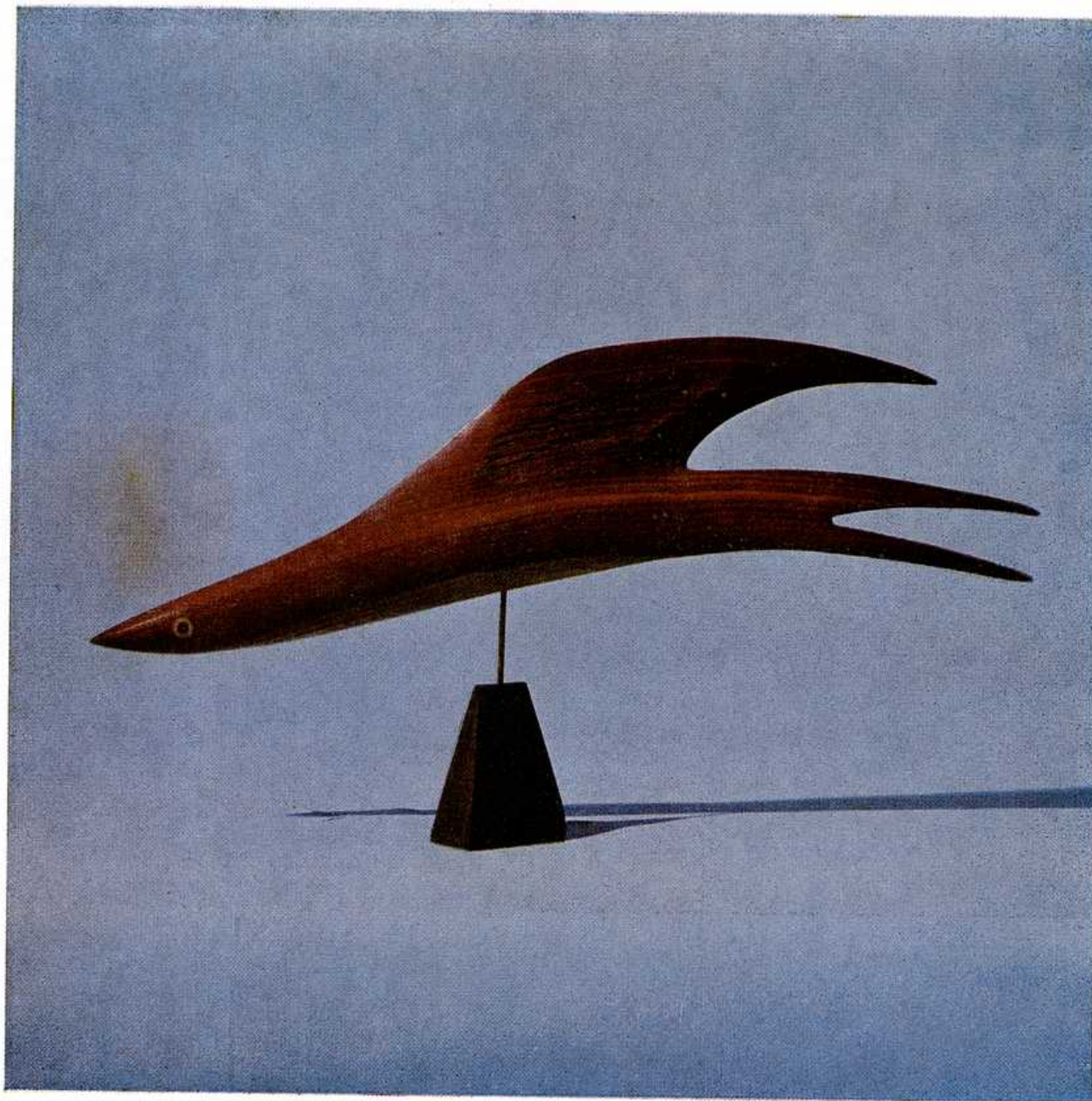
V ľudovej kultúre nezaujímala Václava Kautmana iba jestvujúca skutočnosť, jej vtedajší stav, minulosť, vývin. Jeho neobyčajná pohotovosť vnímania, hĺbka vedomostí, prirodzená a neúnavná pracovitnosť tieto základné a nevyhnutné poznatky obsiahla pomerne rýchlo. Tie potom tvorili základ pre podstatne zložitejšie a tvorivejšie intelektuálne postupy. Nimi umelec hľadal príčiny jednotlivých javov ľudovej kultúry a najmä ich vnútorné súvislosti a podmienenosti. Takýto prístup k práci, schopnosť komplexného pohľadu a zovšeobecnovania viedla vedenie ÚLUV k tomu, že V. Kautmana v roku 1962 menovalo

Torzo. Štěpán Agát, 49 cm. 1970. Foto Pavel Janek

Kaprík. Leštený javorový koreň, 20 cm. 1967. Foto Pavel Janek

Lietajúca ryba. Štiepaný agát, 45 cm. 1969. Foto Pavel Janek

Ryba. Javor, 100 cm. 1976. Foto Pavel Janek

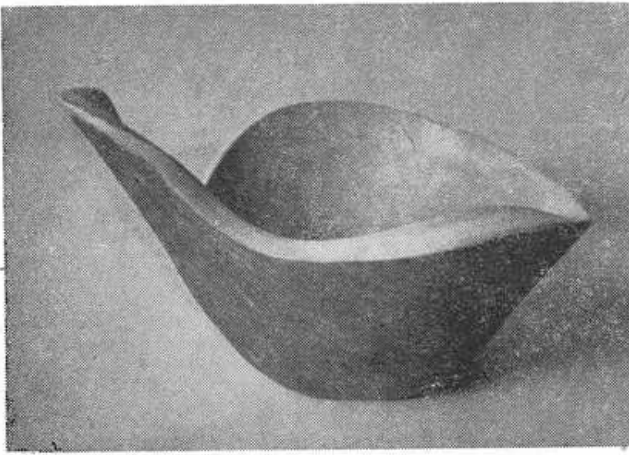

V. Kautman pri výskume výroby praslic s vylieváním u Jána Klusku v Hruštine v r. 1956. Autor fotografie neznámy, archív umelca

hlavným výtvarníkom Ústredia, so zodpovedným dosahom na všetky odvetvia výroby. Je to obdobie, v ktorom sa pod vedením V. Kautmana, v plodných diskusiách s ostatnými výtvarníkmi, ale i skúsenými ľudovými výrobcami, so skúsenou staršou generáciou na čele s E. Markovou a v konfrontácii s mnohostrannými a rozhladenými názormi esejistu a kritika Jána Okruckého formuje osobitný výtvarný charakter celej produkcie Ústredia ľudovej umeleckej výroby, určený teoreticky zdôvodneným a prakticky overeným názorom na miesto ľudovej výroby v modernej spoločnosti. Tento osobitý výtvarný charakter vychádzal z dôsledného uplatňovania vnútorných zákonitostí ľudovej tvorby tak ako ich zdôrazňoval V. Kautman, ktorý na nespočetnom rade konkrétnych príkladov dokázal, koľko spoločného majú tieto zákonitosti so zákonitosťami celého úžitkového umenia.

Svojský charakter celého súhrnu vtedajších výrobkov ÚLUV má toľko spoločných výrazných črt, že možno hovoriť o ich osobitnom výtvarnom štýle. Tento sa prejavil nielen vo výrobkoch Ústredia, ale do značnej miery ovplyvnil i naše profesionálne úžitkové umenie a priemyslové návrhárstvo.

Všestranná a aktivizujúca osobnosť V. Kautmana sa v päťdesiatych a na začiatku šesťdesiatych rokov výrazne podieľala na tvorivej atmosfére, ktorá v ÚLUV umožňovala rast výhranenej generácie výtvarníkov. Architekt Viktor Holubár, textilné výtvarníčky Viera Ličeníková-Škrábalová, Viola Thainová, Božena Fojtlínová-Janeková, keramici Imrich Trizma a Ľuboš Jakubčík, výtvarní fotografi Vladimír Borodáč a Pavel Janek si rovnako ako Václav Kautman odniesli z tohto obdobia spoločných výskumov, diskusií, výtvarných a organizačných úloh mnoho pozitívneho a

Miska. Dub, 20 cm. 1947. Autor fotografie neznámy, z archívu V. Kautmana

trvalého i do svojej neskoršej individuálnej tvorby.

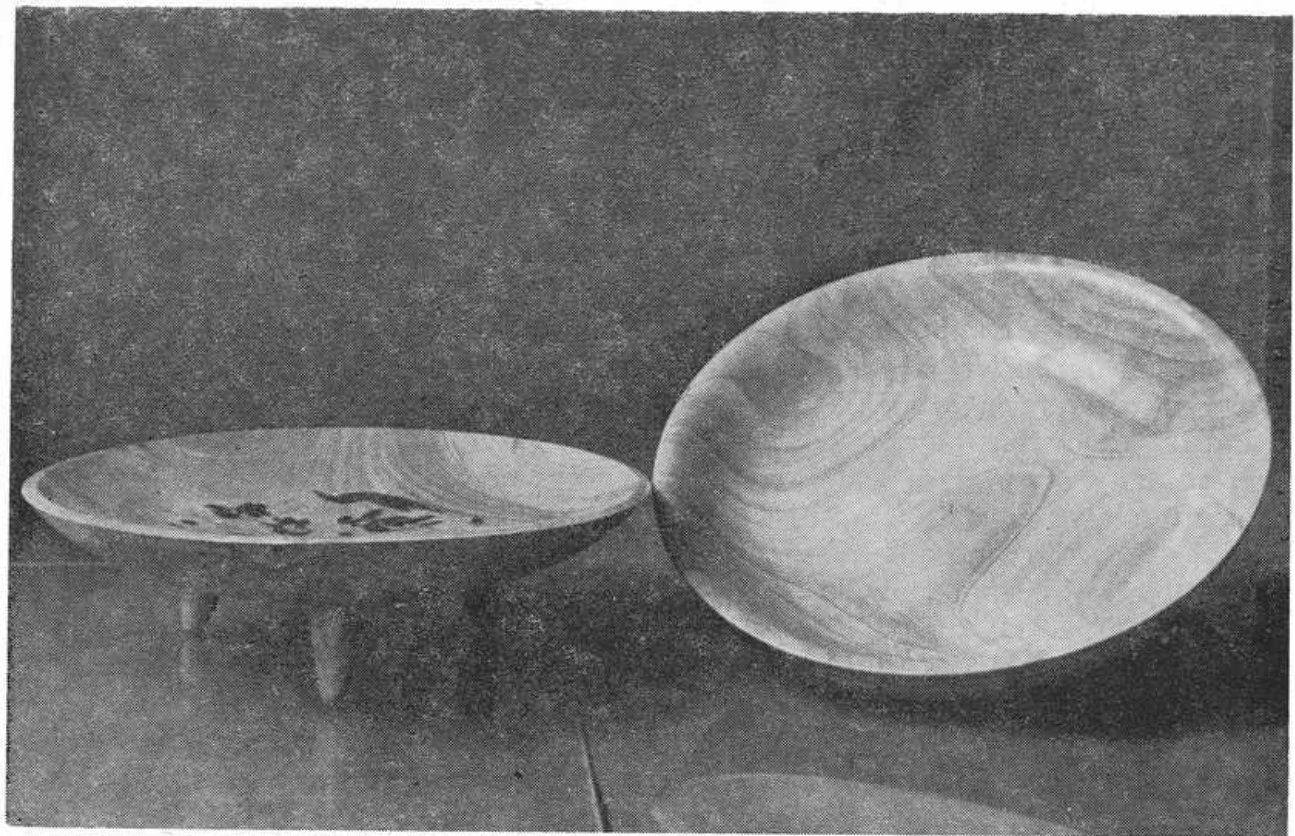
V období tvorivého pôsobenia V. Kautmana sa do trvalého repertoáru Ústredia dostáva celá šírka bačovského riadu, ľudové, najmä dychové hudobné nástroje v dokonalom technickom i výtvarnom spracovaní, drobný tokárený riad sa stáva integrovanou súčasťou moderného stolovania, podobne ako textilie z prírodných domácich materiálov. V novej podobe sa dostávajú do súčasných interiérov predmety z rohoviny, prútia, novým potrebám sa prispôsobuje účelnosť, funkčnosť, ale i estetická hodnota niektorých kusov tradičného nábytku ako sú pletené príležitostné lôžka, pracovné sedačky, lavice. V monumentálnej výraznosti, nových formách a farebnosti sa uplatňuje tradičná vlnená tkanina s nespradeným vlasom, nové formy a bohatú variabilitu získala paličkovaná čipka.

Vo svojich vlastných návrhoch V. Kautman mnohorakým a často prekvapivým spôsobom zúročuje i tie najmenšie a najnepatrnejšie impulzy z terénu. Svojsky humorný a iste aj trochu ironizujúci prístup umelca k obľube samorastov našiel výtvarný ohlas v kolekcii pohybových štúdií zvieratiek, najmä kozičiek, návrhy na tokárené predmety sú v tvare i dekore sondami a štúdiami možností kruhového pohybu nástroja

rovnako ako kubického tvaru dreva. Priesvitnosť a poddajnosť štiepov mäkkého dreva rozviedol v novej funkcii na tienidlách osvetľovadiel, tradičné prútené lôžko transponoval do najsúčasnejšej formy, účelovú strohosť sektorového zariadenia oživil stolovou doskou prirodzeného tvaru.

Z komplexných výskumov ÚLUV tohto obdobia pochádzajú nielen základy rozsiahlej a všestrannej dokumentácie, ale aj podklady pre závažné publikácie s trvalou vedeckou hodnotou, ako bola monografia o textile⁸, západoslovenskej výšivke⁹, slovenských čipkách¹⁰ a tkaninách¹¹. Pracovníci ÚLUV výsledky svojich bádateľských poznatkov publikovali v celom rade štúdií, ktoré mali význam nielen z hľadiska ľudovej výroby, ale v mnohých prípadoch prehlbovali znalosti o ľudovej kultúre vôbec. Racionálny prístup k poznávaniu ľudovej výroby viedol i v publikačnej činnosti V. Kautmana k snahám o systematické triedenie materiálu, ktorého prvým predpokladom je typológia. Na základe podrobného poznania výrobných postupov a základných technologických a výtvarných znakov vypracoval V. Kautman prvú typológiu slovenských črpákov, ktorá v zásade platí dodnes a pridržajú sa jej aj etnografickí bádatelia.¹² Rovnako priekopnícke sú aj jeho štúdie a príspevky o ľudových nástrojoch, najmä tým, že po prvý raz v našej odbornej literatúre zaraďuje medzi hudobné nástroje aj nástroje zvukové, ktoré až neskôr vážnejšie zaujali aj pozornosť hudobných folkloristov a skladateľov.¹³

Je teda zrejmé, že päťdesiate roky a začiatok šesťdesiatych rokov boli v ÚLUV obdobím tvorivého a aktivizujúceho kvasu, ktoré i V. Kautmanovi priniesli plné vyzretie a uplatnenie všetkých jeho najpozitívnejších vlastností. Definitívne sa vykryštalizovali a praxou preverili jeho názory na úlohu ľudovej tvorby a manuálnej práce v súčasnej výtvarnej kultúre, jeho vlastná návrhár-

Misa na ovocie. Brest, čerešňa, priemer 56 cm. 1944, zhotovené pre české umelecké dielne. Foto Václav Kautman

ska práca potvrdila a prehĺbila jeho poznatky o úžitkovej tvorbe a priemyslovom návrhárstve, terénne výskumy rozšírili jeho poznatky z oblasti technológií, ale i funkcií materiálu, nástrojov, i hotových výrobkov. Z poznania prameniacca úcta k ľudovým výrobcom sa premenila na trvalé úsilie odovzdať im maximum vlastných vedomostí a zároveň sa i od nich neprestajne učiť. I tým si možno vysvetliť, že veľké množstvo návrhov, ktoré V. Kautman vytvoril pre Ústredie napriek ich maximálnej funkčnosti a modernosti, zodpovedajú natoľko duchu tradičnej ľudovej výroby, že veľmi rýchle s ňou zrástli a prakticky ich už nikto ani za návrhy nepokladal. Medzi takéto výrobky nesporne patria nespočetné tvary drevených tokárených misiek a dóz, doštičiek a podnosov, príborov s vykladanými črienkami, skladaných svietnikov, rohovinových nádobiek s vtáčikmi a rybkami, dekoratívnych a úžitkových predmetov zo štiepaného

dreva. Pri týchto výrobkoch ide vlastne o podobný proces aký poznáme i pri niektorých iných žánroch ľudového umenia, napr. pri piesňach. Pôvodné návrhy školeného výtvarníka v pravom slova zmysle zľudovali a žijú dnes anonymne ako ľudové. Ich zľudovenie naznačuje však súčasne i cestu ich znárodnenia. Sú totiž súčasťou komplexu, ktorý sa v oblasti úžitkovej tvorby zúčastňuje na formovaní špecifických národných črt našej súčasnej hmotnej kultúry.

Uvedené príklady sú len prirodzeným dôsledkom vzťahov, ktoré sa vytvorili medzi umelcom a tvorcami pôvodnej ľudovej výroby. I tento vzťah, podobne ako vzťah V. Kautmana k prírode, patril k silným a výrazným črtám jeho povahy. Charakterizovala ho hlboká úcta i silné citové putá koreniace vo všestrannom a dôvernóm poznaní schopností a práce ľudových majstrov, ich osudov a charakterových vlastností. I keď umelec všestranne ovládol všetky

známe ľudové techniky spracovania dreva, ktorými ďalej prehĺbil svoje bohaté znalosti získané na školách i ďalším osobným štúdiom, bol jeho vzťah k ľudovým výrobcami vždy rovnocenne partnerský, ba v mnohých prípadoch prerástol až do hlbokého a trvalého priateľstva. Stretania s ľudovými výrobcami boli pre Václava Kautmana vždy zdrojom ďalších a ďalších poučení a podnetov. Na poznatkoch, ktoré V. Kautman získal od ľudových majstrov a ku ktorým sa vždy otvorene a rád priznával, okamžite staval poznatky ďalšie, vyplývajúce z potreby uplatniť a využiť pôvodné techniky, materiály a výrobky v novom prostredí, nových funkciách, ďalej rozvíjať možnosti techník, materiálov a nástrojov a organicky ich včleňovať do nových súvislostí. Po takýchto mnohostranných rozvažovaniach a pokusoch sa V. Kautman s novými poznatkami často k ľudovým majstrom vracal, aby spolu s nimi domýšľal možnosti novej realizácie. Ako vzdelaný a poučený výtvarník, skúsený praktik a zároveň aj pedagóg, usiloval sa V. Kautman vždy o to, aby ľudoví výrobcovia nereprodukovali iba mechanicky a bezmyšlienkovite návrh výtvarníka. Želal si, aby boli presvedčení o význame a zmysle navrhovaných úprav a zásahov i o účele finálneho výrobku tak, aby ho aj oni, na základe vlastnej praxe a poznatkov, mohli ďalej uvedomele dotvárať. Len takýmito častými vzájomnými kontaktmi sa mohla okolo V. Kautmana ako vedúceho výtvarníka vytvoriť taká výrazná skupina majstrov v spracovaní dreva, ale i ďalších materiálov, ako boli Ján Macko z Rejdovej, Jozef Kemko z Heľpy, Štefan Rakyta z Priechodu, Jozef Lenhart z Bojníc či Vincent Vrábel z Bratislavy. Títo dokázali nielen tvoriť technicky a výtvarne dokonalé predmety, ale súčasne poznali aj kultúrny význam ľudovej výroby v spoločnosti. V častom, prínosnom a plodnom styku ľudových výrobcov s V. Kautmanom sa z nich stávali nielen skutoční majstri,

ale aj uvedomelí, zdravo a prirodzene sebavedomí tvorcovia, ktorí poznajú hodnotu a zmysel svojej práce a považujú ju nielen za prostriedok obživy a zárobku, ale aj za prameň tvorivej radosťi, vnútorného obohatenia a životného zmyslu.¹⁴ Práve tento podnetný a podnecujúci vzťah k ľudovým výrobcami bol jedným zo základných stimulov vysokej výtvarnej, estetickej, ale aj etickej úrovne práce Ústredia ľudovej umeleckej výroby. Jej miesto v našej súčasnej hmotnej kultúre je trvale poznačené všestranným tvorivým pôsobením Václava Kautmana.

I keď nám neprichodí hodnotiť dielo V. Kautmana v oblasti samostatnej rezbárskej a sochárskej tvorby, možno azda k predchádzajúcemu pripojiť aspoň niečo z dojmov, ktoré i laik získa z obsahu, myšlienkovito i výtvarne silnej a množnanejšie kolekcie jeho drevených plastík. Celé roky, popri práci v Ústredí ľudovej umeleckej výroby, popri neskoršej pedagogickej práci na Vysokej škole výtvarných umení a popri ďalších organizačných a spoločenských úlohách a povinnostiach vznikali a dlho dozrievali v ateliéri umelca zhmotnené kvintesencie jeho vnútorných konfrontácií a dialógov s drevom a prírodou. Niet azda ani príhodnejšieho tvaru pre prírodný materiál ako je zasa len výtvar prírody — vták, ryba, ľudské telo. Vo svojej maximálnej znakovosti, ktorej vyjadrenie hľadal umelec v prírode, materiáli a v sebe samom často celé roky¹⁵, sú súčasne tieto diela najvnútornejším významom základných a podstatných črt Kautmanovej osobnosti. Až v týchto plastikách sa totiž v plnej miere natrvalo odkrýva jej druhý pól — hlboký citový vzťah ku všetkému, čo mu drevo ako výtvarný materiál a zároveň časť prírody predstavoval.

Zo súhrnu všetkých mnohostranných úvah umelca, výskumných ciest i praktických skúseností vzniklo i teoretické dielo o výtvarnom spracovaní dreva¹⁶, ktoré zostane iste nadsťho neprekonateľ-

ným svedectvom jeho najoverenejších poznatkov, no súčasne i pokorným vyznaním hlbokého a neopakovateľného citového zaujatia. Zaujatia prírodou,

materiálom, schopnosťou ľudských rúk a ich tvorivých možností, ktorým Václav Kautman zasvätil celý svoj život.

POZNÁMKY

- 1 Ústredie ľudovej a umeleckej výroby vzniklo na základe dekrétu č. 110/45 Sb. a združovalo výrobné družstvá, ktoré pracovali podľa jednotlivých výrobných odvetví a spadali pod kompetenciu Povereníctva priemyslu a obchodu. Bližšie o tom MÁJEK, F.: Organizácia ľudovej výroby na Slovensku. *Věci a lidé* 2, 1950, č. 9—10, s. 337—338. — Zákonom Slovenskej národnej rady č. 4/58 Zb. SNR sa Ústredie premenovalo na Ústredie ľudovej umeleckej výroby a prešlo do rezortu Ministerstva kultúry. CHLUPOVÁ, A. — KOMOROVSKÁ, V.: Ľudová umelecká výroba na Slovensku organizovaná v Ústredí ľudovej umeleckej výroby. *Slov. Národop.*, 28, 1980, s. 595—611.
- 2 RABAN, J.: Václav Kautman. Vydavateľstvo SFVU, Bratislava 1966, s. 12. — HETTESŠ, K.: Václav Kautman, katalóg k umelcovej výstave v Slovenskej národnej galérii v Bratislave, november 1972, s. 2.
- 3 KAUTMAN, V.: Na cestách za logickou technológiou. *Umění a řemesla* 1965, s. LIV.
- 4 Tamtiež.
- 5 MARKOVÁ, E.: Prvé zveľaďovacie akcie ÚLUV. *Umění a řemesla* 1965, s. LI.
- 6 KAUTMAN, V.: Výroba šindľov v Toryskách. *Věci a lidé* 5, 1953, č. 3—4, s. 167—179; KAUTMAN, V.: Od holubičky k tienidlu. *Tvar* 6, 1954, s. 188—190; KAUTMAN, V.: Drevo a nôž. *Umění a řemesla* 1965, s. 143—148.
- 7 KAUTMAN, V.: Výroba kože v oblasti Repaše a Torysky. *Věci a lidé* 5, 1953, s. 220—235; KAUTMAN, V.: Liesková píšťala a fujara trombita. *Umění a řemesla* 1959, s. 172—175.
- 8 Slovenský ľudový textil. Tkaniny, výšivky, čipky, kroje. Martin 1957.
- 9 HOLÉCZY, E.: Výšivka v oblasti Trnavy. Bratislava 1968.
- 10 MARKOVÁ, E.: Slovenské čipky. Bratislava 1962.
- 11 MARKOVÁ, E.: Slovenské ľudové tkaniny. Bratislava 1976.
- 12 KAUTMAN, V.: Bačovský riad v slovenskej ľudovej umeleckej výrobe. Bratislava 1959. Kautmanom stanovenú typológiu, ako aj jej priestorové rozšírenie, použila vo svojej najnovšej práci o slovenských črpákoch i M. Komorovská. Pozri bližšie KOMOROVSKÁ, M.: Slovenské črpáky. Bratislava 1980.
- 13 OKRUCKÝ, J. — KAUTMAN, V.: Hudobné a zvukové nástroje v slovenskej ľudovej umeleckej výrobe. Bratislava, rok vydania neuvedený. Vzhľadom na to, že práca vyšla pred brožúrou o bačovskom riade, možno ako rok vydania predpokladať r. 1959.
- 14 Tak ako o tom hovorí sám majster ľudovej výroby vo svojich spomienkach: „On (V. Kautman — J. P.) bol mojím prvým radcom pri práci pre Ústredie. Dobré si spomínam, ako sa mi po rozhovoroch s ním postupne otvárali oči... Avšak vari ešte viac než na Kautmanove rady si spomínam na jeho schopnosť, ktorou vedel človeka povzbudiť a dvíhať...“ VRÁBEL, V.: Moje začiatky v ÚLUV. *Umění a řemesla*, 1965, s. LIII.
- 15 „...S takou rybičkou alebo docela obyčejnou sovou si hraji dlouho. Vlastní práce třeba trvá dva tři měsíce a to nepočítám někdy léta, po která námět v hlavě nosím, než dozraje, než najdu vhodné dřevo...“ citované slová V. Kautmana. HLAVOVÁ, Z.: Získaly jsme Švédy. *Domov. Bytová kultura a technika v domácnosti*. 1, 1961, s. 30.
- 16 OKRUCKÝ, J. — KAUTMAN, V.: Výtvárník a dřevo. Praha 1977.

ВКЛАД ЛИЧНОСТИ ХУДОЖНИКА ВО ВКЛЮЧЕНИЕ НАРОДНОГО ПРОИЗВОДСТВА В СОВРЕМЕННУЮ КУЛЬТУРУ. К НЕ ДОЖИТОМУ 60-ЛЕТИЮ ВАЦЛАВА КАУТМАНА

Резюме

В 1982 г. исполнилось бы шестьдесят лет скульптору, дизайнеру, педагогу и многолетнему работнику Центра народных художественных промыслов Вацлаву Каутману. Несмотря на его длительную болезнь, никто не предполагал, что оценка труда художника по случаю юбилея будет одновременно и некрологом.

Существенная часть жизни и творчества В. Каутмана была непосредственно связана с народными художественными промыслами и их включением в культурный организм современного общества. В братиславский Центр народных художественных промыслов В. Каутман пришел в 1950 г., как выпускник брненской школы художественных ремесел, пражской Художественно-промышленной школы и Педагогического института. С первых дней своей работы в Центре народных художественных промыслов он интенсивно занимался изучением народного творчества и его преобразованием для нужд современной жизни.

Для уроженца Брно и воспитаника двух наших крупнейших городов поездки за словацким народным искусством служили не только возможностью для изучения архаических приемов и тайн народных мастеров, но и для открытия новых, монументальных форм ландшафта, способностей и моральных качеств людей деревни.

Еще в школе В. Каутман выбирает резбу и дерево как материал, в котором ему лучше всего удастся выразить свое отношение к природе, используя ее многолетнее изучение и близкое познание.

И в Центре он в первую очередь ориентируется на дерево и технику его обработки. Наряду с посудой чабанов, в которой он наиболее ясно узнает процессы и закономерности народного творчества и симбиоз человека и среды, отмечает В. Каутман

и эстетическое воздействие первичных приемов обработки дерева, какими являются тесание топором, долбление, резание и расщепление ножом.

С 1962 г. В. Каутман работает в должности главного художника ЦНХП. Под его руководством в этот период формируется своеобразный художественный характер всей продукции этого учреждения, который оказывает стилеобразующее влияние и на профессиональное прикладное искусство и промышленные художественные изделия.

В период творческой деятельности В. Каутмана в постоянном ассортименте ЦНХП находится целый комплекс пастушьей посуды, народные музыкальные инструменты, токарная и роговая посуда, плетеные изделия; некоторые предметы народной мебели, новые формы и богатая вариативность тканей и кружев.

Множество моделей, созданных В. Каутманом для ЦНХП, настолько отвечает духу традиционного производства, что они очень быстро срослись с ним, и практически их уже никто не считает моделями художника. Они становятся народными, как это происходит и в области фольклора. Несомненно, что вместе со зрелым талантом художника, многосторонних знаниях, этому способствует и непрерывный контакт с народными умельцами и уважение, которое В. Каутман чувствовал к народной культуре и к ее создателям в течение всей своей жизни. Именно эти качества явились одним из основных стимулов высокого художественного, эстетического, а также и этического уровня работы Центра народных художественных промыслов. Его место в современной словацкой материальной культуре несет на себе постоянный отпечаток всесторонней творческой деятельности Вацлава Каутмана.

DER ANTEIL DER BILDNERISCHEN PERSÖNLICHKEIT AN DER EINGLIEDERUNG DER VOLKSPRODUKTION IN DIE GEGENWÄRTIGE KULTUR. ZUM NICHT ERLEBTEN 60. GEBURTSTAG VON VÁCLAV KAUTMAN

Zusammenfassung

Heuer wäre der Bildhauer und Pädagoge, der bildende Künstler und langjährige Mitarbeiter der Zentrale für Volkskunstproduktion in Bratislava sechzig Jahre alt geworden. Trotz seines langwierigen Leidens konnte niemand ahnen, daß die Würdigung seines Schaffens anlässlich seines Geburtstagsjubiläums zugleich auch sein Nekrolog sein würde.

Der wesentliche Teil des Lebens und Wirkens V. Kautmans war unmittelbar mit der volkstümlichen Warenproduktion und mit ihrer Einbeziehung in die Kultur der heutigen Gesellschaft verknüpft. In die Bratislavaer Zentrale für Volkskunstproduktion trat V. Kautman im J. 1950 als Absolvent der Fachschule für Kunsthandwerke in Brno sowie der Prager Kunstgewerbeschule und des Prager Pädagogischen Institutes ein. Von den ersten Tagen seiner Tätigkeit in der Zentrale für Volkskunstproduktion widmete er sich intensiv dem Studium und der Umgestaltung der Erzeugnisse der Volkskunst für den Bedarf des modernen Menschen.

Für V. Kautman als Landsmann aus Brno und Zögling unserer beiden größten Städte waren die Wege zur slowakischen Volkskunst nicht nur eine willkommene Gelegenheit zum Studium archaischer Techniken und zur Erforschung der Geheimnisse volkstümlicher Meister, sie boten auch die Möglichkeit neue monumentale Landschaftsbilder, Talente und sittliche Qualitäten der Menschen auf dem Lande zu entdecken.

Schon in der Schule erwählte sich V. Kautman die Holzschnitzerei als Hauptfach und das Holz als Material, in dem er seine enge Beziehung zur Natur am besten ausdrücken, sein langjähriges Studium und seine vertraute Kenntnis dieses Materials am besten verwerten konnte.

Auch in der Zentrale für Volkskunstproduktion orientierte er sich hauptsächlich auf das Holz und auf die holzverarbeitenden Techniken. Neben dem Geschirr für die Almschäferie, an dem er die Pro-

zesse und Gesetze des volkstümlichen Schaffens am besten studieren und die Symbiose zwischen dem Menschen und der ländlichen Umwelt am klarsten erkennen konnte, wies er auch auf die ästhetische Wirkung anderer primärer Holzbearbeitungstechniken hin: des Behauens mit der Axt, des Ausstemmens und Aushöhlens, des Schneidens und Spaltens mit dem Messer.

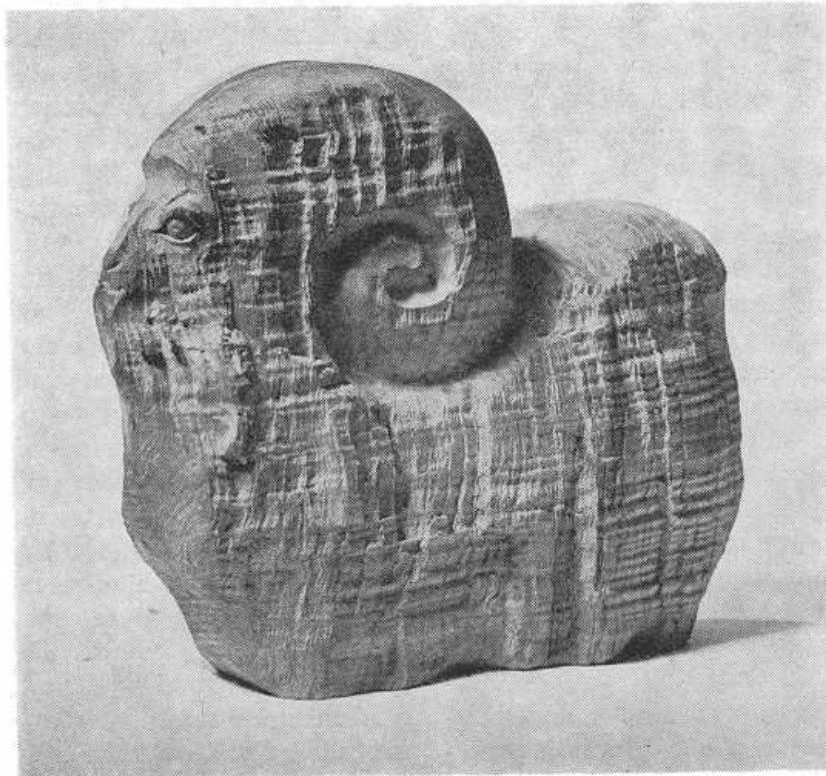
Von 1962 war V. Kautman als Hauptsachverständiger für bildende Kunst in der Zentrale für Volkskunstproduktion tätig. Unter seiner Leitung formierte sich in diesem Zeitraum der besondere künstlerische Charakter der gesamten Produktion dieser Institution, deren stilbildender Einfluß sich auch auf die professionelle angewandte Kunst und auf das gewerbliche Kunstschaffen erstreckte.

Im Laufe seines künstlerischen Wirkens wurde der ganze Komplex der Anfertigung von Almschäfergeschirr, von volkstümlichen Musikinstrumenten, von gedrechselten und hörnernem Geschirr, von Korbmachererzeugnissen, von volkstümlichen Möbeln, von verschiedenen Arten von Textilien und Stickereien in das Produktionsprogramm der Zentrale für Volkskunstproduktion aufgenommen.

Die große Anzahl von Entwürfen, die V. Kautman für die Zentrale für Volkskunstproduktion anfertigte, entspricht in so hohem Grad der traditionellen volkstümlichen Produktion, daß diese Erzeugnisse sehr bald mit der Volkskunst verschmolzen. Heute hält sie niemand mehr für Entwürfe eines individuellen bildenden Künstlers. Es handelt sich bei diesen Erzeugnissen um einen Prozeß der Volkstümlichwerdung, wie wir ihn auf ähnliche Weise auch auf dem Gebiet der Folklore kennen. Daran hat zweifellos neben dem großen Talent des Künstlers und seinen vielseitigen Kenntnissen auch der stete Kontakt V. Kautmans mit den Produzenten aus dem Volk erheblichen Anteil sowie die hohe Achtung, die er Zeit seines

Lebens der Volkskultur und ihren Trägern entgegenbrachte. Gerade diese seine Eigenschaften waren eine der grundlegenden Ursachen des hohen künstlerischen, ästhetischen und ethischen Niveaus der Erzeugnisse und des Wirkens der Zentrale für

Volkskunstproduktion in Bratislava. Ihr ehrenvoller Platz in der zeitgenössischen slowakischen materiellen Kultur ist für immer mit dem vielseitigen schöpferischen Wirken V. Kautmans verknüpft.

Baran. Štiepaný jaseň, výška 25 cm. V. Kautman, 1969. Foto Pavel Janek

Slovenský národopis

Casopis Národopisného ústavu Slovenskej
akadémie vied

Ročník 30, 1982, číslo 3

Vychádza štyri razy do roka
Vydáva VEDA, vydavateľstvo Slovenskej
akadémie vied

Hlavná redaktorka
Čl. kor. SAV BOŽENA FILOVÁ

Výkonná redaktorka
PhDr. VIERA GAŠPARÍKOVÁ, CSc.

Tajomníčka redakcie
PhDr. Zora Vanovičová

Typografia: *Eva Kovačevičová*

Redakčná rada: PhDr. Ján Botík, CSc.,
PhDr. Soňa Burlasová, CSc., doc. PhDr.
Václav Frolec, CSc., doc. PhDr. Emília
Horváthová, CSc., PhDr. Soňa Kovačevičová,
CSc., PhDr. Igor Krištek, CSc., PhDr.
Milan Leščák, CSc., doc. PhDr. Ján Michálek,
CSc., PhDr. Ján Mjartan, DrSc., doc.
PhDr. Štefan Mruškovič, CSc., PhDr.
Viera Nosáľová, CSc., PhDr. Adam Pranda,
CSc., doc. PhDr. Antonín Robek, CSc.

Redakcia: 813 64 Bratislava, Klemensova 19
Vytlačili Tlačiarne Slovenského národného
povstania, n. p., Martin

Jednotlivé číslo Kčs 20,-; celoročné pred-
platné Kčs 80,-

Rozširuje, objednávky a predplatné prijíma
PNS — ÚED, Bratislava, ale aj každá
pošta a doručovateľ. Objednávky do za-
hraničia vybavuje PNS — Ústredná expe-
dičia a dovoz tlače, Gottwaldovo nám. 6,
884 19 Bratislava.

© VEDA, vydavateľstvo Slovenskej aka-
adémie vied, 1982

СЛОВАЦКАЯ ЭТНОГРАФИЯ

Журнал Института этнографии Словацкой Ака-
демии Наук

Год издания 30, 1982, № 3

Издается четыре раза в год

«ВЕДА», издательство Словацкой Академии
Наук

Редакторы Д-р Божена Филова и Д-р Вера
Гаšпарикова

Адрес редакции: 813 64 Братислава, Клемен-
сова 19

SLOWAKISCHE VOLKSKUNDE

Zeitschrift des Ethnographischen Institutes
der Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Jahrgang 30, 1982, Nr. 3. Erscheint viermal
im Jahre

Herausgegeben vom VEDA, Verlag der
Slowakischen Akademie der Wissen-
schaften

Redakteure PhDr. Božena Filová und
PhDr. Viera Gašparíková

Redaktion: 813 64 Bratislava, Klemenso-
va 19

SLOVAK ETHNOGRAPHY

Journal of the Ethnographic Institute of
the Slovak Academy of Sciences

Volume 30, 1982, No 3

Published quarterly by VEDA, the Pub-
lishing House of the Slovak Academy of
Sciences

Managing Editors PhDr. Božena Filová
and PhDr. Viera Gašparíková

Editor: 813 64 Bratislava, Klemensova 19
L'ETHNOGRAPHIE SLOVAQUE

Revue de l'Institut d'Ethnographie de
l'Académie slovaque des sciences

Anné 30, 1982, No. 3

Parait quatre fois par an, Editions de VE-
DA, maison d'édition de l'Académie slova-
que des sciences

Rédacteurs: PhDr. Božena Filová et
PhDr. Viera Gašparíková

Rédaction: 813 64 Bratislava, Klemensova
19

Distributed in the socialist countries by
SLOVART Ltd., Leningradská 11, Brati-
slava, Czechoslovakia, Distributed in West
Germany and West Berlin by KUBON
UND SAGNER, D-8000 München 34, Post-
fach 68, Bundesrepublik Deutschland. For
all other countries, distribution rights are
held by JOHN BENJAMINS, B. V., Peri-
odical Trade, Amsteldijk 44, 1007 HA Am-
sterdam HOLLAND

Index 49616